

ГЕНДЕРНА ПЕРСПЕКТИВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Постановка проблеми. Актуалізація гендерної парадигми відповідає одному з найважливіших трендів ХХІ століття – забезпечення толерантного ставлення до різних стилів наукового мислення. Це передбачає осмислення міждисциплінарності як *полі-, мульти-, транспарадигмальності* (співіснування кількох наукових парадигм, що зумовлює методологічний плюралізм під час проведення досліджень, діяльність на перетині наук, яка передбачає застосування методик і зіставлення результатів двох або кількох галузей наукового знання), як *метاپарадигмальності* (створення всеохоплюючої, уніфікуючої доктрини, яка здатна замінити конфронтацію наукових напрямів їх синтезом). Результатом метاپарадигмальних досліджень є створення спільної метамови (від грец. *meta* – через, після) – мова про мову, мова другого порядку, щодо якої природна мова виступає як мова-предмет. Метамова містить термінологію, своєрідні поєднання слів та їх еквівалентів, загальнонаукову лексику тощо. Безсумнівно, метамова відображає специфіку дискурсивних практик, наукових напрямів певної епохи.

Мета статті – проаналізувати поняттєвий апарат метамови гендерних досліджень у сфері інформаційної безпеки. Завдання статті: 1) розглянути історію гендерних досліджень крізь призму інформаційної організації суспільства; 2) запропонувати визначення низки гендерних понять, актуальних для забезпечення інформаційної безпеки; 3) обґрунтувати гендерну чутливість інститутів сектору безпеки і оборони як важливу передумову забезпечення інформаційної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерні дослідження суто чоловічої сфери діяльності – сектору безпеки – були неможливі ще кілька років тому. На сучасному етапі гендерний підхід стає незмінним компонентом комунікації фахівців інститутів сектору безпеки і оборони із громадянським суспільством і об'єктом наукових пошуків (праці М. Бастік, О. Горошко, І. Жеребкіної, К. Левченко, Н. Коупленд, О. Суислової та ін.).

Виклад основного матеріалу. Історія як самого поняття гендер, так і гендерних досліджень починається, приблизно, із середини минулого століття. Вперше думка про необхідність розрізняти біологічну й соціальну стать з'явилася в книзі М. Мід «Стать, темперамент у трьох примітивних суспільствах» (1935) [11], а в науковий обіг слово *гендер* увів американський психолог Р. Столлер у 1968 році, «запозичивши» його з лінгвістики, де це поняття означає 'граматичний рід' [5]. Учений осмислив досвід операцій над транссексуалами. Він переконався, що набагато легше пом'якшити біологічну стать, ніж сформувати іншу статеву ідентичність. Культурні й соціальні аспекти статевої ідентичності Р. Столлер назвав словом *гендер*.

Одними з перших, хто підтримав ідеї Р. Столлера з приводу соціокультурної статевої ідентичності, стали антропологи-структуралісти, які вивчають екзотичні первісні культури, де розуміння «мужності» й «жіночності» кардинально відрізнялося від загальноприйнятих. Вони помітили, що народження хлопчика або дівчинки може по-різному сприйматися в західних і східних культурах, в епоху первіснообщинного або інформаційного суспільств. В архаїчних суспільствах, особливо з устроєм мисливця-збирача, народження дівчинки віталася меншою мірою, ніж у землеробських культурах, де вже з'являється моногамна родина, жіночі обов'язки (продовження роду, виховання дітей тощо) отримують вищу оцінку. А на Сході, наприклад, у Японії, в селах аж до початку ХХ століття зберігалася традиція убивання новонароджених хлопчиків, оскільки їх не можна було, на відміну від дівчат, вигідно продати або видати заміж. Бедуїни та ескімоси (канадські), наприклад, позбавлялися від дівчаток (вбивали, відносили в гори, підкидали), оскільки вважалася, що чоловіків у роду повинно бути більше. В мусульманських культурах до цього часу народження хлопчика вітається значно більше,

ніж народження дівчинки. Причому материнський інстинкт у цих численних аналогічних випадках грубо пригнічувався груповими інтересами й міфологічними уявленнями. Всі ці випадки наштовхнули вчених на думку, що статева (сексуальна) відмінність не є причиною, яка самостійно породжує соціальні наслідки.

Істотно вплинули на розробку концепції гендеру роботи феміністської антропологині Г. Рубін. У статті «Обмін жінками: нотатки з приводу `політичної економії і статі`» [12], що вийшла вперше в 1975 році, Г. Рубін указує, що гендер насамперед – це комплекс угод, регулюючих біологічну стать як предмет суспільної діяльності. За Г. Рубін, саме обмін жінками між чоловіками в патріархальних суспільствах відтворює чоловічу владу як структуру гендерної ідентичності в родині. Внаслідок цього виникає гендерна система, яка покликана підтримувати створений патріархальний порядок. Ця система відрізняється певним набором взаємин, конвенцій, що трансформують сексуальність людини в продукт людської діяльності. У соціальному просторі цієї системи дві статі сприймають як нерівні. Г. Рубін вважає, що гендерна система – це особливим чином організована соціальна система, що дає змогу концентрувати матеріальний символічний капітал у руках чоловіків.

Вагомий внесок у розвиток гендерної теорії внесла також робота А. Річ «Народжена жінкою: материнство як досвід й інститут» [14]. Провівши аналіз расових і сексуальних проблем, а також робіт «кольорових феміністок», дослідниця зробила висновок, що *гендер* зовсім не монолітна категорія, яка зрівнює всіх жінок. Гендер – це система, що продукує відмінності. Окрім гендеру, на систему владних відносин можуть впливати інші соціальні чинники.

Значно вплинула на становлення гендерної теорії книга С. де Бовуар «Друга стать» (1949), у якій обґрунтовано самоцінність, самодостатність жінок, а також проаналізовано проблему ієрархічності маскулінного й фемінного в культурі [3]. У цій роботі С. де Бовуар наголошує, що в суспільстві чоловіче завжди сприймається як культурна норма, як щось позитивне, а жіноче – як відхилення від цієї норми, щось негативне. Зазвичай фемінність у культурі соціально конструюється як вторинне, інше.

У кінці 70-х років усе більше психологів починають говорити про необхідність диференціації понять *стать* і *гендер*. Так, Р. Унгер пропонує перевизначити ці два поняття [15]. За Р. Унгер, першим терміном слід позначати біологічні механізми вияву статі, а другим – соціальні, культурні й психологічні вияви фемінного та маскулінного. Стать людини ніяк не залежить від гендеру. Наприклад, в одній культурі певний вчинок може вважатися зовсім не чоловічим, але при цьому чоловік, який його зробив, продовжує вважатися чоловіком, а не жінкою. Конструкція гендеру є одночасно продуктом уявлення людини як про інших, так і про саму себе.

Поняття *гендер* остаточно ввійшло в науковий дискурс у 80-х роках минулого століття. Наприклад, в американському бібліографічному покажчику із соціології в кінці 70-х років (1965–1970 роках) частотність використання терміна *гендер* дорівнювала нулю, а на початку 80-х наводилося вже 724 покликання на це поняття.

Диференціація понять *стать* і *гендер* зумовила виникнення на початку 80-х років гендерних досліджень як галузі гуманітарного знання, відмітного від феміністських або жіночих досліджень.

Гендерні дослідження – широка наукова галузь, дослідницька практика, у межах якої реалізуються нові можливості, пов'язані з використанням гендерного підходу до аналізу владних взаємозалежностей та ієрархій, структур влади, підпорядкування й домінування.

Основним результатом гендерних досліджень є створення **гендерної теорії** – системи наукових поглядів на взаємини, статус чоловіків і жінок у суспільстві, а також засвоєння, реалізацію ними соціально-ролевих характеристик. Велику частину уваги в цій теорії зосереджено на теоретичному аналізі нерівностей, нерівноправ'я чоловіків і жінок у суспільстві та їхніх шансів у саморозвитку, самореалізації, самоствердженні. При цьому

гендерна теорія повинна не тільки вивчати й осмислювати соціальний досвід у цій галузі, але й критикувати, змінювати соціальний порядок для гармонійного демократичного розвитку суспільства. Таким чином, гендерні дослідження – теорія активної дії, впливу та взаємодії для досягнення гендерного паритету в соціальному розвитку.

На рівень соціальних, геополітичних і безпекових відношень гендерні дослідження вийшли з прийняттям Резолюції Ради Безпеки ООН № 1325 «Жінки, мир, безпека» у 2000 році [1]. Ця подія не лише поставила нові вимоги до організації суспільно-політичного життя, але й до вироблення відповідного термінологічного апарату, актуального для різних напрямів забезпечення безпеки, зокрема інформаційної.

Прокоментуємо певні поняття гендерної сфери, що є актуальними для інститутів сектору безпеки і оборони.

Гендерна ідентичність – прийняття й розділення людиною стереотипів мужності й жіночності, які існують у її культурі.

Гендерна роль – виконання особою певних соціальних функцій, пов'язаних із стереотипами гендерної ідентичності.

Гендерна диференціація – процес, при якому біологічні статеві відмінності наділяються соціальними класифікуючими значеннями.

Гендерна ідеологія – система дій, за допомогою яких гендерні відмінності отримують соціальне виправдання.

Сексизм – навмисна дискримінація особистості за ознакою статі в мові, суспільстві, політиці.

Отже, в соціальному й гуманітарному знанні сформувався погляд на гендер, за яким він є не чимось постійним і стабільним, а повсякденною взаємодією чоловічого й жіночого, втіленим у практиках; це системна характеристика соціального порядку, якої неможливо позбавитися, вона постійно відтворюється в структурах свідомості, в структурах дії.

Гендер – різновид культурного зразка, що включає набір вимог культурних очікувань на рівні особистісної та міжособистісної взаємодії. *Гендер* співвідноситься з поняттями *особа*, *культурний простір*, пов'язаними з ідеальною взаємодією. *Стать* співвідноситься з поняттями *індивід*, *життєвий простір*, що характеризуються почуттєвим характером взаємодії.

Застосування поняття *гендер* у діяльності інститутів сектору безпеки і оборони передбачає вирішення низки питань, зокрема:

– як інститути сектору безпеки і оборони ставляться до співробітників чоловічої та жіночої статі?

– чи однакові безпекові послуги пропонуються жінкам, чоловікам, дівчатам і хлопцям?

– чи в рівній мірі чоловіки та жінки беруть участь у прийнятті рішень?

Для того, щоб інститути сектору безпеки і оборони використовували ефективно весь потенціал особового складу, необхідно забезпечувати повну інтеграцію військовослужбовців обох статей. Жінки можуть привнести в діяльність безпекових інституцій низку переваг, наприклад, вони краще встановлюють контакти й знаходять спільну мову з представниками громадянського суспільства. «Як показує досвід, застосування змішаних груп, що складаються з військовослужбовців обох статей, може сприяти підвищенню безпеки збройних сил. Наприклад, завдяки контактам, які жінки-військовослужбовці налагодили з місцевими жінками в Афганістані, вдалося отримати доступ до інформації, що залишилася б недоступною. Крім того, участь жінок-військовослужбовців у встановленні зв'язків з місцевим населенням допомогло знизити ворожість по відношенню до місії військових у цілому. Мета місії, особливо миротворчої, часто передбачає і захист місцевого населення. Розуміння різниці у потребах і діях жінок, чоловіків, дівчат і хлопців щодо безпеки має велике значення для захисту мирного населення під час проведення операції, а також для загальної мети місії» [7, с. 12].

Значущим стає поняття **гендерної чутливості** – необхідної складової соціальних практик, ціннісних орієнтацій, що виробляються і підтримуються суспільством. В умовах інформаційного суспільства з'являється гнучкіша система статевої ідентифікації, виникнення якої зумовлене низкою причин – економічних, етичних тощо. Так, у галузі гендерної економіки на рівні сім'ї змінюється традиційне ставлення до вигідності домашньої праці жінок: економічним стає перерозподіл ролей, функцій у родині. Чоловік може стати домогосподарем або взяти відпустку для догляду за новонародженим, а дружина продовжувати працювати. Це поступово закріплюється в багатьох країнах законодавчо. В умовах глобалізованого суспільства зазнають змін навіть традиційні стабільні соціальні практики, наприклад, релігійні. У деяких країнах Європи вже не викликає здивування той факт, що жінка може стати церковнослужителем, бути зведена в сан.

Останніми роками особливої актуальності набуває поняття *гендерної чутливості інституту сектору безпеки і оборони*. **Гендерно чутливий безпековий інститут** – інститут, що задовольняє конкретні потреби різноманітних груп чоловіків і жінок, хлопців і дівчат у галузі безпеки і правосуддя й сприяє повній та рівноправній участі жінок і чоловіків у цій діяльності. Гендерна чутливість безпекових інституцій забезпечує вирішення таких питань:

- підвищення ефективності у задоволенні безпекових потреб суспільства;
- створення більш продуктивного професійного середовища;
- зменшення проблем із сексуальними домаганнями та дискримінацією;
- покращення структури підзвітності;
- підвищення рівня довіри громадськості та налагодження співпраці;
- зміцнення національного, регіонального та міжнародного авторитетів.

Гендерно чутливий інститут сектору безпеки і оборони (ІСБО) виявляє конкретні потреби різноманітних груп чоловіків і жінок, хлопців і дівчат у суспільстві, а потім вживає заходи для задоволення цих потреб, а також проводить моніторинг та оцінює вплив. У гендерно чутливих відомствах цінуються співробітники як чоловічої, так і жіночої статі, заохочуються та підтримуються в збалансуванні їхніх професійних та сімейних обов'язків. Гендерно чутливі відомства співпрацюють з чоловіками і жінками місцевих громад, щоб краще зрозуміти та задовольнити місцеві потреби.

Фахівці з комунікацій в секторі безпеки визначають 16 аспектів гендерної чутливості [2]:

Виконавська ефективність:

- 1) компетенції та підготовка;
- 2) доступ до послуг;
- 3) дані про злочинність на гендерному ґрунті.

Законодавство, політика і планування:

- 1) національні, регіональні, міжнародні закони та стандарти;
- 2) політика, процедури та координація установи.

Зв'язки з громадськістю:

- 1) суспільне сприйняття;
- 2) співпраця та консультації з громадськістю.

Підзвітність і нагляд:

- 1) скарги на персонал сектору безпеки;
- 2) внутрішній та зовнішній нагляд.

Штат (особовий склад):

- 1) відбір і призначення на посаду;
- 2) утримання на посаді;
- 3) призначення, службова діяльність, просування по службі та заробітна плата;
- 4) наставництво та підтримка;
- 5) інфраструктура та оснащення.

Інституційна культура:

- 1) розуміння гендерних питань і відносин між персоналом чоловічої та жіночої статі;
- 2) керівництво та публічна презентація.

Громадський порядок, суспільні установки, всі аспекти суспільної взаємодії, і як результат – інформаційної безпеки, виявляються в комунікації. Інформаційний вплив на особистість «за замовчуванням» включає й подання про жіночність і мужність, нормативні приписання індивідам про певний тип поведінки й місце в соціумі. Доступ до суспільно значущих позицій, рангів і функцій внутрішньо властивий соціальним контактам і постійно відтворюється в процесі цих контактів. При організації інформаційного впливу необхідно враховувати такі характеристики гендеру:

- стає звичкою;
- одержує загальноприйняті форми вираження;
- набуває пізнаваного виду;
- стає необхідною частиною зовнішньої форми;
- є характерним типом поведінки для всіх членів суспільства;
- не залежить від волі й намірів індивіда.

Соціалізація – входження особистості в суспільство, її адаптація в ньому – відбувається через інститути родини, школи, релігії, ЗМІ тощо. У них закріплюються й відтворюються гендерні стереотипи.

Отже, для ІСБО обов'язковим є забезпечення гендерного мейнстримінгу.

«Комплексний гендерний підхід» («гендерний мейнстримінг») – оцінювання наслідків для чоловіків і жінок будь-яких запланованих заходів, наприклад, таких як нова кампанія з набору добровольців або оперативний наказ. Комплексний гендерний підхід має на меті зробити інтереси та досвід жінок і чоловіків невід'ємним аспектом проектування, реалізації, моніторингу та оцінювання будь-якої ініціативи, щоб чоловіки та жінки однаково отримували переваги. Кінцевою метою є досягнення гендерної рівності.

М. Бастік був запропонований алгоритм гендерного оцінювання інституції, який містить такі питання [2]:

– як відрізняється сприйняття установи та її ролі в суспільстві чоловіками, жінками, хлопцями і дівчатами?

– якою мірою цю установу сприймають чоловіки, жінки, хлопці і дівчата як хорошого роботодавця?

– які пропозиції щодо поліпшення установою послуг і/або стосунків із спільнотою надаються чоловіками, жінками, хлопцями і дівчатами?

– які формальні та неформальні механізми співпраці й комунікації існують із жіночими групами, групами із захисту прав та іншими групами громадянського суспільства на місцевому, муніципальному і національному рівнях (наприклад, довідково-інформаційні мережі, місцевий комітет з питань безпеки)?

Стратегії оброблення інформації, які є властивими людині від народження, базуються на усвідомленні гендерних розбіжностей. Саме тому комунікації інститутів сектору безпеки і оборони із громадянським суспільством мають базуватися на принципі довіри, оскільки спроможність задовольнити потреби суспільства насамперед залежить від того, як відомство сприймають різні прошарки суспільства. Так, наприклад, молодим чоловікам може бути особливо неприємно звертатися до поліції у випадку, коли вони стають жертвою злочину або обізнані про злочин. Жінки та дівчата можуть боятися зловживань з боку представників збройних сил та поліції. Саме з цих причин безпековим інституціям пропонується періодично проводити самооцінювання щодо сприйняття їх різними прошарками громадськості.

Більш того, інститути сектору безпеки і оборони повинні отримувати інформацію від суспільства, що буде допомагати розвитку їхньої діяльності й політики таким чином, щоб задовольнити потреби всіх прошарків суспільства.

Інформація щодо гендерної чутливості інституту може бути отримана з таких джерел:

- звіти вітчизняних та іноземних наглядових органів, а також органів із розгляду скарг;
- звіти місцевих і міжнародних неурядових організацій (НУО);
- усі доступні опитування громадської думки або картки обліку громадян;
- опитування представників суспільства, місцевих та міжнародних НУО;
- міні-опитування;
- опитування фокус-груп або певних прошарків суспільства;
- аналіз цілей, місії та стратегії ІСБО щодо взаємодії з громадськістю, які позиціоновані на офіційних сайтах;
- розгляд порядку денного і протоколів засідань, що проводяться ІСБО сумісно з представниками суспільства (зокрема, дані про тих, хто залучений до консультації);
- опитування співробітників ІСБО, відповідальних за діяльність із інформування громадськості;
- пошук доказів, що ІСБО враховує інтереси громадськості в програмах навчання та практичній діяльності.

Ефект стійкості – схема, яка полягає в тому, що навіть, якщо людина й запам'ятовує інформацію, яка суперечить схемі, це ще не означає, що вона обов'язково змінить свої стереотипи. Природа схем така, що вони зберігають свою міцність і за наявності доказів, що їх спростовують. Індивіди, які не укладаються в схему, входять у категорію *виняток із правил*. Поведінка, яка суперечить схемі, не приводить до перегляду самої схеми, оскільки виходить від людини, що вважається нетиповою для певної групи. Подолання стереотипу може продукуватися більшістю типових представників групи. Наприклад, жінки в секторі безпеки вже перестають бути винятком із правил. Чоловіки починають прислухатися до їхніх думок. Так, за даними спеціальних досліджень, проведених міністерством оборони США напередодні слухань в Конгресі (1980 р., 1987–1988 рр.), інтелектуальні здібності американки-військовослужбовця оцінювались в 66 балів (за 100-бальною шкалою), тоді як чоловіка-рекрута – 55,8 балів. Кількість осіб, які мали середню освіту, у жіночій групі складала 92 %, у чоловічій – лише 67 %. Різниця в освітньому рівні позначалася і на дисциплінованості військовослужбовців: чоловіки порушували дисципліну в 3–4 рази частіше, ніж жінки.

Ілюзорна кореляція – занадто високе оцінювання ступеню міцності зв'язку між поняттями або спроба встановити його там, де зв'язок взагалі відсутній. Уявний і перебільшений зв'язок часто бачиться між гендером і певними якостями, навичками, поведінням. Наприклад, досить поширені помилкові уявлення: чоловік, на відміну від жінки, не може одночасно приділяти увагу більше, ніж одній проблемі; жінці необхідно опанувати чоловічим типом спілкування, щоб утриматися в ІСБО.

Помилка обґрунтування оцінювання – схема, за якою не звертається увага на порівняно часті випадки з реального життя й водночас переоцінюється важливість окремих яскравих випадків. Гендерні схеми управляють обробленням інформації, внаслідок чого людина схильна запам'ятовувати тільки ту інформацію, яка є підтвердженням цих стереотипів.

Так, протягом всієї історії ЦАХАЛу – Армії оборони Ізраїлю – служба жінок в армії викликала дискусії серед представників релігійних організацій. У липні 2009 року завершився скандалом виступ головного рабина ізраїльської армії Авіхая Ронскі на конференції солдаток із релігійних сімей. Він заявив, що жінки взагалі не повинні служити в армії, і додав, що з 1951 року не було видано жодної галахічної постанови, яка б дозволяла жінкам таку службу. Учасниці конференції звинуватили Ронскі у безтактовності, оскільки заява була зроблена перед релігійними солдатками, яким довелося подолати важкий психологічний бар'єр, щоб піти в армію. Рабин Охад Тохар-Лев з інституту Лінденбаума, одного з небагатьох релігійних закладів, що поєднує

вивчення Тори зі службою в армії, зауважив, що керівництво ЦАХАЛу не повинно було призначати на посаду військового рабина людину з такими поглядами.

Висновки. Гендерний фактор поширюється на усе більш широкий простір комунікації та визначає нові моделі інформаційного впливу й мовленнєвого поведіння. Цей факт має враховуватися у комунікаціях безпекових інституцій.

Гендерна теорія і гендерні дослідження належать сьогодні до пріоритетної наукової галузі, а їхні результати мають важливе значення для різних видів соціальної практики, зокрема сфери безпеки.

У комунікативному просторі сучасного суспільства відбувається переосмислення гендерних стереотипів: склалася тенденція до подолання гендерної асиметрії, толерантного співіснування чоловіків і жінок у єдиному інформаційному просторі шляхом активного включення жінок у соціальну й безпекову діяльність. Цей процес припускає формування єдиної комунікативної стратегії – перехід від стратегії «своєї території» до стратегії «свого кола», що включає як чоловіків, так і жінок.

Категорія *гендер* має певну специфічність у діяльності інститутів сектору безпеки і оборони. Побудовування комунікацій на основі гендерної чутливості сприятимуть більш ефективному виконанню професійно-службових обов'язків фахівцями сектору безпеки і оборони.

Для забезпечення ефективності соціальних комунікацій як усередині ІСБО, так й у зовнішніх комунікаціях – із громадянським суспільством необхідно враховувати й використовувати принципи толерантного представлення інформації, гендерно орієнтовані стратегії та тактики спілкування.

Список використаних джерел

1. Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека» № 1325, 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.un.org/russian/documen.
2. Бастік М. Гендерне самооцінювання : [посібник для поліції, збройних сил та сектору юстиції] / М. Бастік. – Женева : ДКЗС, 2011. – 57 с.
3. Де Бовуар С. Второй пол / С. де Бовуар. – М. : Прогресс ; СПб : Алетейя, 1997. – 832 с.
4. Введение в гендерные исследования / [под общ. ред. И. А. Жеребкиной]. – Х. : ХЦГИ ; СПб : Алетейя, 2001. – Ч. 1. – 991 с.
5. Воронина О. А. Гендер / О. А. Воронина / Энциклопедия глобалистики. – М. : Радуга, 2002. – 940 с.
6. Горошко Е. Языковое сознание: гендерная парадигма : монография / Е. Горошко. – Харьков : ИНЖЭК, 2003. – 440 с.
7. Интеграция гендерных аспектов во внутренний контроль в вооруженных силах // ОБСЕ. – 2014. – 68 с.
8. Компанцева Л. Ф. Гендерные основы Интернет-коммуникации в постсоветском пространстве / Л. Ф. Компанцева. – Луганск : Знание, 2004. – 404 с.
9. Коупленд Н. Психология солдат / Н. Коупленд. – М. : Воениздат, 1960. – 136 с.
10. Левченко К. Б. Гендерне тяжіння / К. Б. Левченко. – Х. : Фоліо, 2019. – 189 с.
11. Мид М. Пол, темперамент в трех примитивных обществах / М. Мид, 1935 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Psychology Online.Net.
12. Рубин Г. Обмен женщинами: заметки о политической экономии пола / Г. Рубин // Хрестоматия феминистских текстов. Переводы / [под ред. Е. Здравомысловой, А. Темкиной]. – СПб. : Изд-во «Дмитрий Буланин». – С. 89–139.
13. Суслова О. Гендер. Конфлікт. Комунікації / О. Суслова // Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія. – К. : НА СБ України, 2018. – С. 302–323.
14. Rich A. Of Women Born : Motherhood as Experience and Institution / A. Rich. – London : Viagro, 1977. – 230 p.
15. Unger R. Toward a Redefinition of Sex and Gender / R. Unger // American Psychologist. – 1979. – №3. – P. 43–57.

Аннотация. В статье определяется понятийный аппарат метаязыка гендерных исследований в области информационной безопасности и решается ряд задач, в частности: рассматривается история гендерных исследований сквозь призму информационной организации общества; предлагается определение ряда гендерных понятий, актуальных для обеспечения информационной безопасности; обосновывается гендерная чувствительность институтов сектора безопасности и обороны как важное условие гарантирования информационной безопасности.

Гендерные исследования рассматриваются как широкая научная область, исследовательская практика, в рамках которой реализуются новые возможности, связанные с использованием гендерного подхода к анализу властных взаимозависимостей и иерархий, структур власти, подчинения и доминирования.

Акцент делается на том, что актуализация гендерной парадигмы отвечает одному из самых важных трендов XXI века – обеспечение толерантного отношения к различным стилям научного мышления, предусматривающее осмысление междисциплинарности как транспарадигмальности (сосуществование нескольких научных парадигм, которые обуславливают методологический плюрализм во время исследований, деятельность на пересечении наук, предполагающая использование методик и сопоставление результатов двух или нескольких отраслей научного знания), так и метапарадигмальности (создание всеохватывающей, унифицирующей доктрины, способной заменить конфронтацию научных направлений их синтезом).

Теория гендерных исследований обусловила возникновение новой философской и коммуникативной парадигмы институтов сектора безопасности и обороны, ориентированных на гендерную чувствительность – удовлетворения конкретных потребностей разнообразных групп мужчин и женщин, мальчиков и девочек в области безопасности и правосудия и способствует полному и равноправному участию женщин и мужчин в этой деятельности.

Ключевые слова: гендерная коммуникация, гендерная чувствительность, гендерные исследования, гендерные перспективы.

Annotation. The article defines the conceptual apparatus of the metalanguage of gender studies in the field of information security and solves a number of problems, in particular: the history of gender studies examined through the prism of the society's information organization; proposes the definition of a number of gender concepts relevant to information security; substantiates gender perception characteristic of security and defense sector institutions as an important condition for ensuring information security.

Gender studies is considered as a broad scientific field, a research practice in which new opportunities are realized related to the use of a gender approach to the analysis of power interdependencies and hierarchies, power structures, their subordination and domination.

The emphasis is placed upon the fact that gender paradigm mainstreaming responds to one of the most important trends of the 21st century – ensuring tolerant attitudes towards different styles of scientific thinking, providing for understanding of interdisciplinary relations as a trans paradigm phenomenon (the coexistence of several scientific paradigms that determine methodological pluralism in the course of research, the activities conducted at the intersection of sciences, involving the use of methods and comparison of the results of two or more branches of scientific knowledge) and methods of meta paradigm phenomenon (the creation of an all-encompassing, unifying doctrine capable of replacing the confrontation of scientific fields with their synthesis)

The theory of gender studies has led to the emergence of a new philosophical and communicative paradigm of security and defense institutions focused on gender sensitivity, that is meeting specific needs of diverse groups of men and women, boys and girls in the field of security and justice, and promotes the full and equal participation of women and men in this activity.

Key words: gender communication, gender sensitivity, gender studies, gender prospective.